

LIST Z NEW YORKU: POZNÁMKY Z RUMOVISKA

GEORGE BLECHER

New York City, 11. október 2001.

Pred niekoľkými dňami som spravil veľkú hlúposť. Mala to byť moja prvá cesta mimo mesta po 11. septembri, dni katastrofy. Mala to byť pekná a príjemná návšteva priateľa v Bostone, chcel som zabudnúť na zlý vzduch a úzkosť.

Potom, ako som prešiel cez detektory kovu a röntgenové prístroje na letisku JFK, čakal som pri pulte na prepísanie letenky, pretože pôvodný let z 13. septembra bol zrušený. Všade naokolo postávali unudení policajti, vojaci, colní úradníci; dôstojníci požiarneho zboru v neznámych uniformách. Žena za pultom však vyzerala dosť srdečne, ba zdalo sa, že je schopná aj miernej ironie.

Keď mi proforma položila otázku, či mi niekto pomáhal pri balení, vyhrkol som: „Nikto, len jeden chlapík z Blízkeho Východu v turbane.“

Kde sa to len vo mne vzalo?

Prv, než som jej mohol povedať, že som len žartoval, začala ma vypočúvať skupina mužov v rôznych uniformách, ktorí boli radi, že zrazu majú čo robiť. Preštudovali môj vodičský preukaz, overili si číslo vo svojich databázach, prehľadali mi batožinu, povedali mi, že som „z bezpečnostných dôvodov“ vylúčený z letu, ale že možno budem môcť odcestovať nasledujúcim lietadlom. Náčelník policajtov mi vynadal ako dôstojník na buzerplaci: „Viete si vôbec predstaviť, akú hlúposť ste urobili? V Svetovom obchodnom centre sme stratili toľko policajtov a požiarikov, a vám sa to vidí úžasne smiešne. Ľudia majú nervy vybičované na prasknutie – nepočujem, že by ste so mnou súhlasili – a vy si otvoríte tú svoju veľkú papuľu a spomaľujete celý odhľadovací proces. Koľko máte rokov? Máte deti? Čo by ste im povedali, keby urobili to, čo pred chvíľou vy?“

„Povedal by som presne to isté, čo hovoríte vy. Že to bolo neuveriteľne hlúpe.“

Vyzeral príliš sympaticky nato, aby aj ďalej hral túto úlohu, v ktorej sa zjavne necítil príliš dobre. Napadlo mi, že jediné, čo odo mňa chce, je ospravedlnenie. Odmietol som pokračovať v tej hre.

„Je mi to ľúto,“ povedal som. Zdalo sa mi, že sa mu zrazu o niečo ľahšie dýcha.

Hlavou mi mimovoľne prebleskla spomienka na Sovietsky zväz pred perestrojkou. (Spomeňte si napríklad na Kunderov román *Žart*, v ktorom poznámka podobná tej mojej prerastie do politickej nočnej mory.) Nechcel som nič iné, len celú vec trochu odľahčiť, ale pokúsil som sa o to v zme-

LETTER FROM NEW YORK: NOTES FROM THE RUBBLE

GEORGE BLECHER

New York City, Oct. 11, 2001.

A few days ago I did a very stupid thing. It was to be my first trip outside the city since Sept. 11, the day of the catastrophe. I wanted it to be a nice, relaxing visit to a friend in Boston, to clear my head of bad air and anxiety.

After making it through the metal detectors and x-ray machines at JFK, I was waiting at the Delta counter to have my ticket rewritten, since the original trip - on Sept. 13 - had been aborted. Bored cops were standing all around, as well as soldiers, customs officials U.S. Marshals wearing unfamiliar uniforms. But the woman at the ticket counter seemed cheerful enough; she even looked like someone capable of a little irony.

When she asked me the pro forma question about whether anybody had helped me pack, I blurted out, "Nobody but a little Near Eastern man with a turban."

Where did that come from?

Before I could tell her I was kidding, I was being grilled by the group of multi-uniformed authorities, now happy to have something to do. They examined my driver's license, called the number into their databases, hand-searched my luggage, told me I was being kicked off my flight "for security reasons," but might be allowed to take the next one. The head cop dressed me down like a drill sergeant:

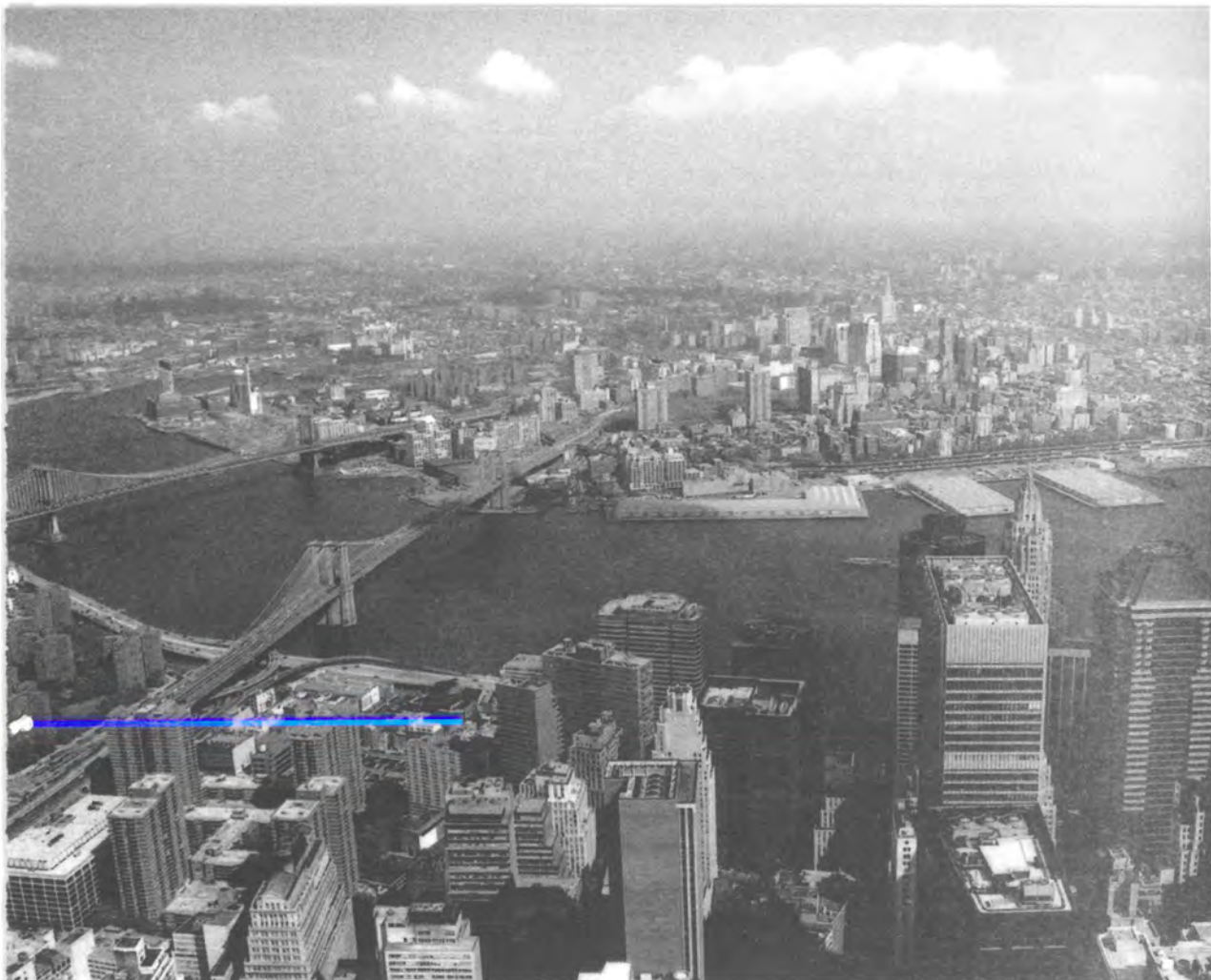
"Do you have any idea what a stupid thing you did? Here we lost all those policemen and firemen in the World Trade Center, and you think it's a big joke. Tempers are running incredibly high - I don't hear you agreeing with me - and you shoot your big mouth off and slow down the whole process. How old are you? Do you have kids? What would you say to your kids if they said the same thing you said?"

"I'd say what you just said: that it was incredibly stupid."

He seemed like a nice enough man playing a role that he wasn't totally comfortable with. It occurred to me that all he wanted was an apology: I'd refused to play the same game that he was playing.

"I'm sorry," I said. He seemed to breathe a little easier.

But I couldn't help seeing in my head a flash of pre-perestroika Soviet Union. (Think, for instance, of Kundera's novel *The Joke*, where a remark like

nenom svete, v ktorom si „authority“ nemôžu dovoliť rozlišovať medzi nervozitou, sarkazmom a tým, že niekto je nepriateľom štátu.

Hádam každý si pamätá, aké bolo 11. septembra v New Yorku počasie. Bol to výnimočne príjemný deň – jasná obloha, dokonalá teplota, bol to jednoducho deň, ktorý Newyorčania pociťovali ako odmenu za letné psie dni. Možno, že toto počasie sa nám tak zafixovalo v pamäti aj preto, že ešte väčšmi zdôrazňuje absurdnosť tej udalosti, alebo preto, že práve na jeho pozadí sa chvíľa útoku stala nezabudnuteľnou. Za môjho života bola takto šokujúca len vražda prezidenta Kennedyho.

Ešte aj dnes, presne po mesiaci, dokážu moji priatelia, ktorí sa v to ráno nachádzali najbližšie pri Vežiach, len ťažko povedať, čo vlastne videli. Mnohí z nich videli vyskakovať ľudí z deväťdesiateho druhého poschodia, ale hovoria o tom len v súkromí, a nie príliš detailne. Jeden priateľ, psychológ, ktorý robí smútočné poradenstvo pre firmy sídliace vo Vežiach, mi hovoril o hrôzach, o ktorých

mine mushrooms into a political nightmare.) All I'd really wanted to do was lighten things up a little, but I'd tried to do it in a changed world where the "authorities" can't allow themselves to recognize the difference between nervousness, sarcasm, and being an enemy of the state.

Everyone seems to remember the weather in New York on Sept. 11. It was a remarkably gentle day—clear sky, perfect temperature, the kind of day that New Yorkers claim as their reward for the dog days of summer. Maybe that day's weather has become so fixed in our memory to underline the incongruity of the event, or because in some way it makes indelible the precise moment of the attack. In my lifetime, only the Kennedy assassination had that kind of effect.

Today, exactly one month later, my friends who were closest to the Towers that morning still find it hard, or impossible, to tell what they saw. Many witnessed people jumping from the 92nd floor, but they only speak of it privately, and even then in

sa médiá vôbec nezmiemali. „Ľudia pri úteku šliapali po množstve tiel – mŕtvych aj živých. Viackrát som sa rozprával s jedným chlapkom, ktorý sa nemôže zbaviť predstavy, ako stúpa na niečiu hlavu a potom sa pozrie dole a zistí, že ten človek ešte žije a díva sa na neho.“ Ďalší priateľ, niekoľko hodín uväznený v susednej budove, povedal, že keď sa konečne dostal von na ulicu, videl „veci“, ktoré tam nemali čo hľadať. Keďže všetko bolo pokryté hrubou vrstvou prachu, neprestával sa dívať a po špičkách prešiel okolo.

Ďalšiu skupinu tvoria ľudia, ktorí boli dostatočne blízko na to, aby videli nešťastie, ale dostatočne ďaleko na to, aby prišli do priameho kontaktu so všetkými hrôzami. Títo ľudia ešte stále potrebujú donekonečna rozprávať o svojich zážitkoch a naviac si celú udalosť privlastňovať, ako keby sa vďaka tomu cítili menej bezmocní. Mám niekoľko priateľov, ktorí sa mi zdajú byť trochu vyšinutí, trochu pobláznení, a vyvyšujú sa nad ostatných. Hovorí, že ak ste boli nad 14. ulicou, keď sa to stalo, alebo ak ste videli len televízne zábery, tak ste to naozaj nezažili.

Možno majú pravdu. Fotografie a sviečky rozmiestnené po celom meste, dočasné posvätné miesta, kvety a listy nalepené na múroch oproti požiarnym a policajným staniciam, sa zdajú byť nedostatočným prejavom nášho smútku a obáv. To, že obrovské množstvo ľudí darovalo krv, peniaze a čas – čokoľvek! – však svedčí o potrebe ísť za televízne zábery a urobiť tak udalosť skutočnou.

Po prvý raz som sa pokúsil dostať sa na miesto nešťastia štyri dni po útoku. Podarilo sa mi preniknúť len do vzdialenosti niekoľkých blokov, a videl som iba čudne elegantný pás dymu vinúci sa nahor z ruín, akoby to boli odchádzajúce duše mŕtvych. (Niektorí umelci navrhli ako pamätník obrovský hologram Veží, ktorý by zrejme pripomínal ten stĺp dymu a zároveň budovy.) Druhý raz, pred niekoľkými týždňami, sa mi podarilo dostať o tri bloky ďalej, na roh Broadway a Vesey Street. Hoci sme spolu s inými prizerajúcimi mali len obmedzený výhľad, mohli sme vidieť to, čo televízia nedokázala sprostredkovať: obrovskú váhu rumoviska. Ak si predstavíte sto blokov ktoréhokoľvek európskeho mesta, ktoré sú úplne zničené a naskladané na ploche desiatich blokov, začnete mať matnú predstavu o tej mase ruín a o malej nádeji na prežitie. Nikto to nemohol prežiť. Nemali šancu.

Dnes je počasie takmer také krásne, ako bolo 11. septembra a podarilo sa mi dostať na samotné miesto nešťastia. Ako si iste viete predstaviť, bol

no great detail. A psychologist friend doing grief counseling for companies headquartered in the Towers told me of horrors unreported in the media: “There were plenty of bodies, dead and alive ones, that people stepped on as they escaped. I talked several times to one guy who can’t get out of his mind the picture of stepping on someone’s head, and then looking down and realizing that the guy was still alive, and looking up at him.” Another friend who was trapped for several hours in a nearby building said that when he finally made it to the street, he saw “things” that weren’t supposed to be there—and since they were covered with a thick layer of dust, he didn’t stop to look, he just tiptoed past.

On the next level - that is, for people who were close enough to see the event but far enough away to miss the horrors - even now there’s a continuing need not only to tell their stories over and over, but to claim the event as their own, as if owning it makes them feel less powerless. A few friends - who do seem to me a little shell-shocked, a little crazed - pull a sort of rank over everyone else: if you were above 14th Street when it happened, they say, or if all you saw were the TV images, then you really didn’t experience it at all.

Maybe they’re right. Certainly the photos and candles all over the city, the makeshift shrines, the flowers and letters scotch taped to walls in front of fire and police stations do seem inadequate expressions of our sorrow and dread. The fact that a huge number of people volunteered blood, money and time - anything they could think of! - attests to the need to go beyond TV images in order to make the event real.

The first time I tried to see the site was four days after the attack. I couldn’t get closer than several blocks away, and all I could see was the strangely elegant plume of smoke curling out of the wreckage like the departing souls of the dead. (Some artists have proposed as a memorial a huge hologram of the Towers, which would probably resemble that ghostly smoke column as much as the buildings.) The second time, a few weeks ago, I got within three blocks - Broadway at Vesey Street. Though I and the other gawkers had a limited view, we could see enough to get what television wasn’t equipped to show: the enormous weight of the rubble. Imagine the complete destruction of 100 square blocks of any European city piled up in an area of 10 blocks, and you begin to have some sense of the sheer mass of the wreckage, and the impossibility of survivors. No

som trochu sklamaný. Miesto, kde stála budova, ku ktorej som sa dostal najbližšie – bola to jedna z menších budov na severnej strane – bolo vyčistené od všetkých veľkých oceľových nosníkov, betónových kvádrov, pokrútených kovových konštrukcií. Pôsobilo síce menej nebezpečne, ale zároveň mŕtvo, ako keby bol vrak budovy rozdrvený na kúsky. Hoci okolité budovy vyzerali celkom ako po bombardovaní, samotné rumovisko teraz pripomínalo obyčajný priemyselný odpad. Možno preto, že toto miesto zjavne zovšednelo a stalo sa obyčajným, pocítil som náhly smútok za obeťami. Buď sa na ne zabudne alebo sa budú spomínať len ako prvé obeť toho, čo by mohlo byť nekonečnou vojnou.

Ak o americkom politickom ctení dnešných dní povieme, že je „protirečivé“, bude to takmer smiešne úbohé tvrdenie: každý si totiž myslí viacero vecí naraz.

Počul som bývalých radikálov zo šesťdesiatych rokov hovoriť o „nacistických“ teroristoch prisahajúc, že znovu prehodnotia svoje myšlienky o násilí. Počul som inak miernu političku, ako odrazu rozhevane hovorí o imperialistickej arogancii Spojených štátov, o ich barbarskom zanedbávaní tretieho sveta, o pokryteckom obdive k policajtom a požiariikom (ktorých povest' v tomto meste bola vždy spojená so zdravým dešpektom), o vyzdvihovaní nášho starostu – prinajmenšom kontroverznej postavy, ktorá sa nijako netají svojou túžbou po moci – na národného hrdinu. A napokon som počul svoju mladú dcéru, ako sa pokúša vyjadriť svoje protichodné myšlienky v celej ich zložitosti: „Prosím, ocko, nepochop to zle. Nesmierne súcitím so všetkými tými ľuďmi, ktorí zahynuli vo Vežiach. Ale ten útok musíš čiastočne vnímať ako jeden z protestov proti globalizácii a korporatizmu, proti ktorým ľudia bojovali už v Seattli a Janove. Viem, že s tým nebudeš súhlasíť, ale aj keď to bol deštruktívny čin a bin Ládin je bohatý bastard, ktorý nemá v úmysle rozdávať svoje bohatstvo, myslím si, že na tom, že hŕstka ľudí dokázala otriasť jedinou svetovou veľmocou, je niečo inšpirujúce.“

Ako sa dalo čakať, americké televízie a rozhlas sa nesnažili príliš o komplexný pohľad. Spravodajcovia hovoria vo vlasteneckých klíšé a tých niekoľko hlasov, ktoré žiadajú prehodnotiť americkú politiku na Strednom Východe, je zväčša ignorovaných. Nedeje sa to autoritatívne, ale takmer, akoby tieto hlasy boli niekomu nepríjemné, akoby boli nevítaným pokusom ísť proti prúdu. Hoci sa hojne stretávame s hlasnými prejavmi samochvály zo strany pravice, s mávaním vlajkami a rečami o „tých, ktorí konajú zlo“ a o „obrane slo-

one could have survived. They didn't have a chance.

Today, with the weather almost as lovely as Sept. 11, I managed to get a pass to the site itself. As you might expect, it was a bit of an anti-climax. The wreckage of the building I could get closest to – one of the smaller structures on the north side – had been cleared of all large steel beams, slabs of concrete and twisted metal skeletons, which somehow made it seem less dangerous, but deadlier, as if the wreckage had been chewed into bite-sized pieces. Now the rubble looked like any other industrial detritus, though the surrounding buildings definitely looked like victims of a bombing. Perhaps because the whole site was clearly on its way to becoming banal, ordinary, I felt a rush of sadness for the victims. They really would be forgotten, or only just remembered as the first casualties of what may prove to be an endless war.

To describe as “conflicted” the political feelings of Americans these days is to make an almost comic understatement: everybody thinks everything simultaneously.

I've heard 60's ex-radicals talk about “Nazi” terrorists and vow to reassess their ideas about violence. I've heard a mild-mannered, a-political actress fume about the imperialist arrogance of the U.S., its barbaric neglect of the Third World, the hypocritical admiration of policemen and firemen (whose reputation in this city has always been leavened with healthy disrespect), the elevation of our mayor – at best a controversial figure who makes no secret of his love of power – into a national hero. And I've heard my young daughter try to express the complexity of the contradictory ideas in her head: “Please don't get me wrong, Dad. I feel incredible sympathy for those people who died in the Towers. But you have to partly see the attack as representative of the same protest against globalization and corporatism that people were angry about in Seattle and Genoa. I know you're going to disagree with this, but even though it was a destructive act and bin Laden is a rich bastard who doesn't necessarily want to distribute the wealth, I think there's something inspiring about so few people having an effect on the one superpower in the world.”

Predictably, the U.S. broadcast media has resisted complexity. The newscasters speak in patriotic clichés, and the few call-in voices asking for analysis of U.S. Mid-East policy are generally ignored, not in an authoritarian way but almost as an annoyance, a bothersome attempt to go against the prevailing winds. Even though there's plenty of

body a voľnosti“, a hoci známe osobnosti ako Susan Sontag a komik Bill Maher boli obvinení z vyjadrovania „nevhodných“ názorov, atmosféra ešte nie je celkom represívna, čo sa však časom môže zmeniť. Denník *The New York Times* odviedol veľmi dobrú prácu, keď informoval aj o temnejších stránkach situácie, napríklad o vnútorných bojoch medzi CIA a FBI, rabovaní obchodov a bytov záchranármi a požiarnikmi, o smrti prisťahovalcov, ktorí načierno pracovali vo Vežiach, a ktorých mená nebudú nikdy zverejnené, pretože ich rodiny sa boja, že by ich úrady našli a vyhostili z krajiny.

Faktom zostáva, že jedinou čestnou politickou reakciou by bola taká, ktorá zohľadňuje viaceré aspekty, a ktorú rozhlas a televízia len ťažko môžu sprostredkovať. Vo všeobecnosti sa však zdá, že ľudia si uvedomujú, že ani tí najrozhnevanejší si nemôžu nepriznať, že aj Spojené štáty majú na celej veci svoj podiel viny. Tí, ktorí kritizujú hriechy veľmoci, vnímajú bin Ládira takmer ako hrdinu, alebo odmietajú uznať smrť tisícok ľudí, ktorí si ju nezaslúžili, hoci slúžili záujmom svetového kapitalizmu.

Azda najťažšie je zaujať apokalyptický postoj: v dlhodobej perspektíve bolo to, čoho sme boli svedkami pri útoku na Veže, rovnako ako neúspech vojny vo Vietname, prvým štádiom rozpadu americkej „ríše“. Tento úpadok pravdepodobne zodpovedá zvratu („veľký zmätok vo vnútri spoločnosti a príliš rozsiahle hranice na to, aby sa ten zmätok dal zvládnuť“), ktorú vyčerpávajúco popísali autori od Gibbona po Tonybeeho. Dajú sa v súčasných zásahoch „koaličných“ spojeneckých síl, ktoré sa usilujú zaútočiť na neexistujúcu krajinu a na neviditeľného nepriateľa, nevidieť Rímske légie a čaty britských červenokabátnikov pochodujúcich do boja, na ktorý neboli vycvičení? A nech to znie akokoľvek svätokrádežne, nie je tu istá podobnosť medzi útokom na Veže a Bostonským pitím čaju pred 250 rokmi? Skutočnou úlohou našej spoločnosti nie je rozhodnúť, či ísť do vojny, alebo nie (existuje vôbec iná alternatíva vzhľadom na úlohu veľmoci?), ale študovať padnuté ríše ako Francúzsko a Anglicko a pochopiť, čo môžeme vyhlasovať za svoje vlastné, keď pád naozaj príde, podobne ako Francúzi chválili svoju kuchyňu a módu a Angličania svoj pozoruhodný jazyk.

V uplynulom mesiaci ma najviac zasiahla erupcia neznámych emócií, ktoré vytrhávajú Newyorčanov zo spánku a vedú ich k rovnako excentrickému konaniu, ako vtedy mňa na letisku.

Po páde Veží som sa ponáhlal cez celé mesto, aby som čím prv bol so svojím sedemnásťročným

Right-wing back-slapping, flag-waving and talk of “evil-doers” and “defending liberty and freedom” - and public figures like Susan Sontag and the comedian Bill Maher have been denounced for expressing “inappropriate” opinions - the atmosphere isn’t quite repressive yet, though time will tell. *The New York Times*, for instance, has done a good job reporting the darker sides of the situation, such as the in-fighting between the C.I.A. and the F.B.I., the looting of stores and apartments by rescue workers and firemen, the death of illegal immigrant workers in the Towers whose names will never be recorded for fear of their families being discovered and deported.

The fact is that the only honest political response is a layered one, which isn’t easy for the broadcast media to report. But people in general seem to recognize this: those who are swept up in anger can’t help admitting that the U.S. is also partly to blame. Those critical of the sins of the superpower can’t quite see bin Laden as a hero or dismiss the death of thousands of people who, while serving the interests of world capitalism, didn’t deserve to die.

Maybe the hardest way to look at the event is to take the apocalyptic view. It goes something like this: in the long run what we may have been witnessing in the attack on the Towers as well as the failure of the Vietnam war were the first stages of the dissolution of the American “empire.” This decline seems to be following a formula (“confusion within the society, over-extended borders without”) that scholars from Gibbon to Toynbee wrote about extensively. In the current actions of the “coalition” gathering forces to attack a non-existent country and an invisible enemy, isn’t it hard not to see Roman legions and platoons of British redcoats marching off to wars they weren’t trained to fight? And, as sacrilegious as it may sound, aren’t there even some similarities between the destruction of the Towers and the dumping of tea in Boston Harbor 250 years ago? The real task of our society may not be to decide whether or not to go to war (given the role of a superpower, is there realistically any other alternative?) but for us to study fallen empires like France and England to see what we can claim as our own when the collapse comes - as the French claimed cooking and fashion, the English their remarkable language.

For me, the most profound aspect of the past month has been the eruption of unfamiliar emotions that rob New Yorkers of sleep and make them act as eccentrically as I did in the airport.

After the Towers fell, I rushed across town to be

synom (jeho sestra bola práve na Západe, mimo nebezpečia). Čoskoro sa objavila aj moja bývalá žena, ktorej skrátili vyučovanie v škôlke a vzápätí aj jej priateľ. Bola to typická dekadentná „rodina“ z konca dvadsiateho storočia, ktorá je dejiskom nekonečných amerických situačných komédií, a pre fundamentalistov celého sveta je vzorkou všetkého, čo v USA nie je v poriadku. Bola to však predsa len rodina. V ten deň sme potrebovali jeden druhého, potrebovali sme cítiť svoje ľudské teplo.

Po niekoľkých hodinách začali prichádzať e-maily. Ako prvé prišli tie z najväčšej dialky, z Moskvy a Bengalore, ako keby ľudia, ktorí sú najďalej, zároveň najťažšie dokázali uveriť tomu, že sme takmer všetci prežili. Čoskoro sme si začali navzájom telefonovať, volali sme čoraz vzdialenejším ľuďom, až kým sme sa neuistili o tom, že sú všetci nažive. Volali bývalé lásky, dávno stratení priatelia či spolužiaci. Na chvíľu sme sa preniesli cez svoje sebeckto, neustálu honbu za úspechom, na niekoľko nádherných chvíľ, ktoré znovu pripomínajú dni nasledujúce po atentáte na Kennedyho, sme žili svoje životy ako členovia jedného spoločenstva.

Teraz, po mesiaci, to už takmer pominulo. Ak nás ešte čosi spája, sú to obavy. Budúcnosť, o ktorej sme si kedysi mysleli, že ju máme plne pod kontrolou – snáď okrem toho, že by sme chceli prestať fajčiť a chodiť trikrát do týždňa do fitnesscentra – je teraz temne neistá. Na povrch začínajú prenikať poplašné správy o útokoch na nevinných ľudí, čo sa počas prvých týždňov v New Yorku vôbec nestávalo a niektorí naši bláznivejší bratia zjavne, či už vedome alebo nie, hľadajú spôsoby, ako vyjadriť úzkosť, ktorú všetci pociťujeme.

Je však možné v našom strachu a obavách vidieť aspoň niečo pozitívne? Keď „vojna proti terorizmu“ bude pokračovať celé roky a desaťročia, pokým zabudneme, ako vlastne vyzerá „mier“, tí najjasnozrivejší z nás možno znovu objavia existencializmus – najpresvedčivejšiu filozofiu minulého storočia, ktorá bola sama čiastočne produktom vojny. Tým, že si páľčivo uvedomujeme svoju smrteľnosť a spupnosť predstavy, že naše životy nepodliehajú iným silám, ako je Šťastie alebo Tragédia, sa však môžeme stať skromnejšími. Zároveň nás to môže stimulovať, môžeme sa stať ľudskejšími. Možno sa dokonca znovu naučíme smiať na hlúpych vtípoch.

Z angličtiny preložila Barbara Láštiová

with my 17-year-old son (his sister was out West, far from harm's way), and after her kindergarten classes were cut short my ex-wife appeared, and soon after that her boyfriend. It was the typical late 20th century decadent "family" - the setting of endless American TV sitcoms, and for fundamentalists over the world the microcosm of all that's wrong with the U.S. - but a family nonetheless. We needed each other that day; we needed to touch each other's warm bodies.

Within hours the e-mails started. The ones from farthest away - Moscow, Bengalore - came first, as though it was hardest for those farthest away to believe that almost all of us had survived. Soon we started calling each other in ever-widening circles until everyone was accounted for. Old lovers called; long-lost friends and college classmates called. For a while we transcended our solipsism, our constant drive for success; for some quite wonderful moments - this again echoes the days after the Kennedy assassination - we reclaimed our lives as members of a community.

Now, a month later, that's mostly gone. If anything, what we're sharing is a low-level sense of dread. The future that once seemed completely in our control - provided we stopped smoking and went to the gym three times a week - is now darkly uncertain. There are beginning to surface alarming stories of attacks on innocent people, something that New York was largely free of in the first weeks; some of our crazier brothers are apparently looking for ways to express the anxiety that we're all feeling, consciously or not.

But is it possible to see at least a small gift embedded in our fear and dread? As the "war against terrorism" goes from years to decades until we finally forget what "peace" felt like, maybe the sanest of us will rediscover the most cogent philosophy of the past century - existentialism, itself partly a product of war. Acutely aware of our mortality and of the hubris of thinking that our lives aren't subject to larger forces like Chance and Tragedy, we may become both humbled and energized, more fully human. Maybe we'll even learn to laugh at stupid jokes again.